

Helsingin kaupunki

Tilinpäätöstivistelmä 2013

Sisältö

Kaupunginjohtajan katsaus	3
Tulot ja menot	4
Investoinnit	7
Verotulot	8
Valtionosuudet	8
Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan järjestämisestä	9
Taloudelliset ja strategiset riskit	10
Kaupungin henkilöstö	11
Ympäristötekijät	12
Väestönkehitys	14
Tuloslaskelma	15
Rahoituslaskelma	16
Talousarvion mukainen tuloslaskelma	17
Talousarvion mukainen rahoituslaskelma	18
Helsingin kaupungin tase, vastaavaa	19
Helsingin kaupungin tase, vastattavaa	20
Helsingin kaupunkikonserni	21
Konsernituloslaskelma	23
Konsernirahoituslaskelma	24
Konsernitase, vastaavaa	25
Konsernitase, vastattavaa	26
Vuoden 2013 tilinpäätöksen tunnusluvut	27

HELSINGIN KAUPUNGIN TILINPÄÄTÖKSEN 2013 TIIVISTELMÄ

Julkaisija:
Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Helsingin kaupungin keskushallinnon
julkaisuja 2014:8

Tilinpäätöstiivistelmän toimitus:
Kaupunginkanslia

Ulkoasu ja taitto: Innocorp Oy
Valokuvat: Helsingin kaupungin
aineistopankki
Paino: Helsingin kaupungin digipaino

ISBN 978-952-272-647-6 (painettu julkaisu)
ISBN 978-952-272-646-9 (verkkojulkaisu)
ISSN-L 2242-4504
ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu)
ISSN 2323-8135 (verkkojulkaisu)

Kannen kuva: The Tall Ships Races Helsinki
2013 -purjelaivatapahtuma heinäkuussa.
Iltakuva Hietalahden satama-altaalta.
Kuvaaja: Lauri Rotko

Vuosi 2013 oli Helsingin kaupungin taloudessa hieman talousarviossa odotettua myönteisempi. Kaupungin talous toteutui jokseenkin samalla tasolla kuin vuonna 2012, mutta oli kuitenkin selvästi vuotta 2011 heikompi. Helsingin verotulokehitys oli myönteinen kasvun ollessa edelliseen vuoteen nähden 5,3 prosenttia, lähes puolet tästä kasvusta oli seurausta tilitysteknisistä syistä. Verotulot toteutuivat talousarviossa ennakoitua parempina, jonka seurauksena vuosikate toteutui talousarviota parempana. Helsingin verotulokasvu oli kuitenkin maan keskimääräistä kasvua hitaampaa lähinnä sen vuoksi, että moni kunta oli nostanut kunnallisveroprosenttiaan vuodelle 2013.

Kunnallisverotulot kasvoivat 5,9 prosenttia. Korkeaan kunnallisverotulojen kasvuun on suurelta osin (noin puolet) syynä tilitystekniset syyt, joilla ei ole suoraa yhteyttä kunnallisverokertymän pohjalla olevaan palkkasumman kehitykseen. Helsingin yhteisöverotilitykset kasvoivat 1,9 prosenttia edellisestä vuodesta.

Kaupungin palvelutuotannon toimintamenojen kasvu oli 3,6 prosenttia, kun se oli edellisenä vuonna noin 4,8 prosenttia. Vuodesta 2008 Helsingin lainakanta on yli kaksinkertaistunut nykyiseen noin 1,5 miljardiin euroon. Kasvua vuodentakaisesta oli vuoden 2013 lopussa noin 290 miljoonaa euroa. Lainakannan nopean kasvuvauhdin taltuttamiseksi Helsinki on pyrkinyt viime vuosina parantamaan palveluntuotannon tuottavuutta hillitsemällä vuosittaisten toimintamenojen kasvuvauhtia. Vuonna 2013 menokasvua saatiin taitettua edellisvuoden korkealta tasolta, mutta edelleen Helsingin menokasvu oli selvästi koko maassa toteutunutta suurempi, sillä koko maassa kuntien ja kuntayhtymien menokasvu jäi ennakkotietojen mukaan 2,6 prosenttiin.

Kaupungin vuosikate oli hieman edellisvuotta parempi, mutta tulorahoitus ei edelleen riittänyt investointien rahoittamiseen. Tämä epäsuhta on näyttäytynyt viime vuosina nousseena lainakantana.

Vuoden 2013 alusta alkoi uusi valtuustokausi, ja kaupunginvaltuustoa hyväksyi huhtikuussa Helsingin strategiaohjelman valtuustokaudelle 2013–2016. Strategiaohjelmassa esi-

tetään kaupungin keskeiset tavoitteet ja kehittämiskohteet sekä tärkeimmät toimenpiteet valtuustokaudelle 2013–2016.

Uusi sosiaali- ja terveysvirasto sekä varhaiskasvatusvirasto aloittivat toimintansa 1.1.2013. Sosiaali- ja terveysvirasto on kaupungin virastoista selvästi suurin: sen budjetti on kolmannes kaupungin kokonaismenoista. Lisäksi virasto hallinnoi toimeentulotukimenoja sekä kaupungin Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille maksamaa maksuosuutta. Nämä huomioiden virasto kattaa kaupungin budjetista noin puolet. Perustettu varhaiskasvatusvirasto on opetusviraston jälkeen kaupungin kolmanneksi suurin virasto.

Vuonna 2013 kaupungin suurimpia käynnissä olleita talonrakentamisen uudis- ja lisärakennushankkeita olivat muun muassa Malmin sairaala-alueelle sijoittuva Itäinen yhteispäivystyssairaala, Staran työtukikohta Jätkäsaarella, Kulosaaren ala-aste, Viikinmäen korttelitalo ja Östersundomissa Sakarimäen koulun laajennus. Vuonna 2013 valmistuivat muun muassa päiväkodit Laajasuo Haagassa, Omenapuis-to Vuosaarella, Telkkä Lauttasaarella ja Uutela 2 Vuosaarella. Vuonna 2013 peruskorjausprojektit saatiin valmiiksi muun muassa Haagan peruskoulussa, Åshöjdens grundskolanissa ja Vuosaaren päiväkoti Keulassa. Myös Erottan pelastusaseman peruskorjaus sekä Torkkelinmäen väestönsuojan peruskorjaus valmistuivat alkuvuodesta 2013.

Katujen uudisrakentaminen oli erityisen vilkasta Jätkäsaaren, Kalasataman ja Kruunuvuorenrannan alueilla. Kruunuvuorenrannan projektialueen rakentaminen käynnistyi Koirasaarentien itäosan ja Gunillankallion katu- ja rakentamisella. Joukkoliikenteen rakennuskohteissa parannettiin runkolinja 550:n (entinen Jokeri I) pysäkkejä. Liikenneviraston yhteishankkeista käynnistyi Kehä I:n ja Kivikontien eritasoliittymään sisältyvä melusuojarakentaminen. Esirakentamisen painopiste oli vuonna 2013 Kalasataman ja Jätkäsaaren projektialueilla.

Merkittävimmät vuonna 2013 toteutuneet kiinteän omaisuuden myyntikohteet olivat Jätkäsaaren ja Kalasataman asuntotontit sekä Ruskeasuon ja Länsi-Pasilan toimistotontit. Östersundomissa ostettiin maata yhteensä run-

Helsingin kaupungin aineistopankki

saat 270 hehtaaria.

Kaupunkikuvaa lähivuosina muuttavia vuonna 2013 ratkaistuja hankkeita oli Keski-Pasilan mittavaan lisärakentamiseen liittyvät linjaukset. Helsingin kaupungin ja Senaatti-kiinteistöjen yhteistyössä Liikenneviraston kanssa järjestämän Keski-Pasilan keskustakorttelin suunnittelu- ja toteutuskilpailun voittajaehdokkaaksi valittiin ehdotus nimeltään Tripla.

Kaupungin järjestämistä tapahtumista merkittävin oli purjehdustapahtuma The Tall Ships Races Helsinki 2013. Tapahtumassa vieraili noin 3 300 miehistön jäsentä jopa 37 eri maasta. The Tall Ships Races -tapahtuman suorat taloudelliset vaikutukset Helsingin seudulle olivat ulkoisen tutkimuslaitoksen suorittaman arvion mukaan noin 23–30 miljoonaa euroa, joista noin 15–20 miljoonaa euroa kohdentui Helsingin seudun elinkeinolle ja noin 8–10 miljoonaa euroa tapahtuma-alueella toimineille yrityksille.

Pääkaupunkiseudun avoimen julkisen datan palvelu Helsinki Region Infoshare palkittiin kesäkuussa EU:n julkishallinnon innovaatiokilpailussa. Palkinto myönnettiin kansalaisia hyödyttävien palvelujen sarjassa.

Jussi Pajunen
kaupunginjohtaja

Tulot ja menot

Vuoden 2013 tilikauden tulos oli 147,1 miljoonaa euroa ja ylijäämä 159,0 miljoonaa euroa. Tulos muodostui 129,3 miljoonaa euroa talousarviota paremmaksi. Kunnallisverokertymä ylitti talousarvion ja korkomenot olivat ennakoitua pienemmät. Helsingin Energia -liikelaitoksen tulos oli talousarviota parempi.

Kaupungin toimintakulut kasvoivat liikelaitokset huomioiden vuonna 2013 noin 2,4 prosenttia ja toimintatulot 1,2 prosenttia (valmistus omaan käyttöön huomioiden).

Ilman liikelaitoksia ja rahastoja sekä eräitä sisäisiä palveluntuottajia (Stara ja Tilakeskus) tarkasteltuna peruskaupungin vertailukelpoiset toimintakulut kas-

voivat 3,6 prosenttia. Kyseinen vuonna 2013 toteutunut 3,6 prosentin menokasvu oli yli prosenttiyksikön pienempi kuin vuonna 2012.

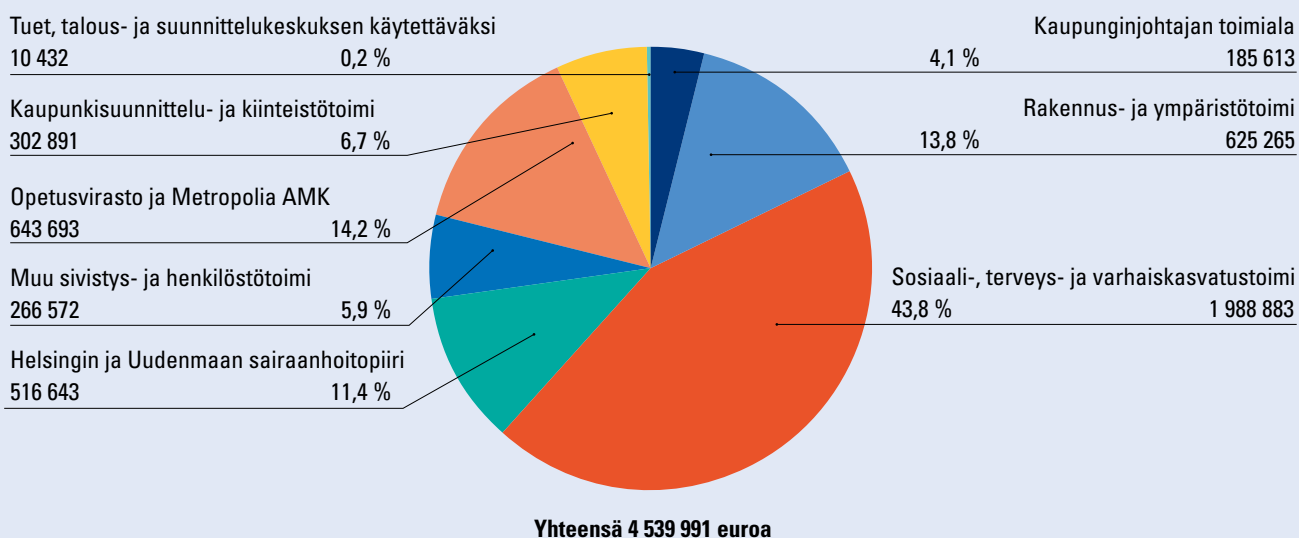
Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka laskeaan kaavasta: $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$. Tunnusluku on kehittynyt seuraavasti:

	2013	2012	2011	2010	2009
Toimintatuotot toimintakuluista prosenttia	39,0	39,3	40,4	40,1	41,4

Vuosikate oli 472,7 miljoonaa euroa. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikatteesta laskettavat tunnusluvut ovat kehittyneet seuraavasti:

	2013	2012	2011	2010	2009
Vuosikate, milj. euroa	472,7	439,1	574,3	388	315,3
Vuosikate prosenttia poistoista	117,3	110,7	158,7	114,6	94,5
Vuosikate, euroa/asukas	772	726	963	659	541

TOIMINTAMENOT TOIMIALOITTAIN 2013* 1 000 EUROA

* Ilman liikelaitoksia ja itsenäisinä taseyksiköinä toimivia rahastoja.

Vuoden 2013 tulo-rahoitus oli positiivinen mitattuna vuosikatteen ja poistojen suhteella. Jos vuosikatetta verrataan nettoinvestointeihin, niin vuosikate kattoi nettoinvestoinneista 74,5 prosenttia. Ilman liikelaitoksia ja rahastoja tarkasteltuna vuosikate kattoi poistoista 59,8 prosenttia ja nettoinvestoinneista 42,4 prosenttia.

Kaupungin talouden tasapaino on perustunut Helsingin Energian hyvään tulokseen. Vuonna 2013 toteutettiin 150 miljoonan euron siirto Helsingin Energian edellisten tilikausien ylijäämistä kaupungin peruspalvelutuotannon rahoittamiseen.

Kaupungin taloustilanne tulee muuttumaan lähivuosina oleellisesti

Helsingin Energian liikelaitoksen tulovirran kohdentuessa energiatuotannon investointeihin.

Vuoden 2013 investointimenot olivat 647,3 miljoonaa euroa. Liikelaitosten investoinnit olivat yhteensä 232,0 miljoonaa euroa ja muun toiminnan investoinnit 415,3 miljoonaa euroa.

Talousarvion toteutuminen

Rahavarat kasvoivat vuoden alun tilanteesta 253,9 miljoonaa euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta muodostui talousarviota paremmaksi. Kunnallisverokertymä oli ennakoitua suurempi ja korkomenot olivat arvioitua pienemmät. Helsingin Energia

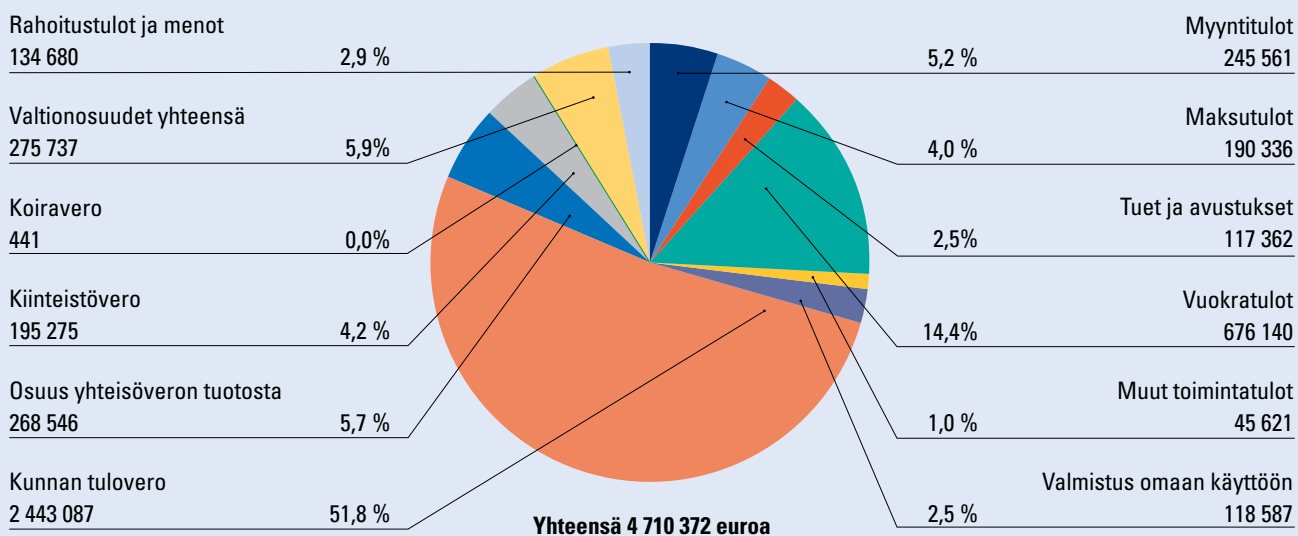
liikelaitoksen tulos ylitti talousarvion. Lisäksi investoinnit toteutuivat hieman talousarviota pienempinä. Edellä mainituista syistä toiminnan ja investointien rahavirta oli yhteensä 222,7 miljoonaa vähemmän alijäämäinen kuin talousarviossa ennakoitiin. Alijäämää jäi kuitenkin -75,1 miljoonaa euroa.

Investointitason ylittäessä tulorahoituksen uusia otollainoja nostettiin 289,9 miljoonaa euroa enemmän kuin vanhoja lyhennettiin, minkä seurauksena kaupungin rahoituksen rahavirta oli 329,0 miljoonaa euroa. Kaupungin maksuvalmius parani 253,9 miljoonaa euroa vuoden 2013 alun tilanteesta.

Rahoituslaskelman tunnusluvut ovat kehittyneet seuraavasti:

	2013	2012	2011	2010	2009
Toiminnan ja investointien rahavirta, (kertymä v. 2009–2013), 1000 euroa	18 956	..	..	..	..
(Toiminnan ja investointien vuosikohtainen rahavirta, 1 000 euroa)	-75 122	-96 860	-79 863	548 783	-277 982
Investointien tulo-rahoitus, prosenttia	74,5	68,1	85,1	44,8	50,8
Lainanhoitokate	4,3	3,4	4,2	4,7	4,3
Kassan riittävyys, pv	63	46	58	45	53

TOIMINTATULOT, VERO- JA VALTIONOSUUSTULOT, NETTOMÄÄRÄISET RAHOITUSTULOT 2013* 1 000 EUROA

* Ilman liikelaitoksia ja itsenäisinä taseyksiköinä toimivia rahastoja.

Toiminnan ja investointien rahavirtatunnusluku kertoo kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Luvun ollessa negatiivinen menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Investointien tulo-rahoitusprosentti-tunnusluku osoittaa, että 74,5 prosenttia nettoinvestoinneista pystyttiin kattamaan tulo-rahoituksella ja noin 25 prosenttia katettiin lainalla ja pysyvien vastaavien myyntituloilla. Jos tilannetta tarkastellaan ilman liikelaitoksia ja rahastoja, niin vuo-

den 2013 nettoinvestoinneista vain 42,4 prosenttia pystyttiin kattamaan tulo-rahoituksella.

Lainanhoitokate ilmaisee tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokykyä pidetään hyvänä, jos tunnusluvun arvo on yli 2. Helsingin kaupungin lainanhoitokate on heikentynyt muutaman viime vuoden aikana. Parantunut vuosikate ja alhainen korkotaso edesauttoivat lainanhoitokatteen parantumista vuoden 2011 tasolla ollen 4,3.

Kassan riittävyys päivissä -tunnusluku kertoo kuinka monen päivän kas-

sasta maksut voidaan kattaa vuoden viimeisen päivän rahavaroilla.

Tase

Taseen loppusumma kasvoi 209,1 miljoonaa euroa. Suurimmat lisäykset omaisuudessa olivat aineellisisa hyödykkeissä. Pääomissa suurimmat lisäykset olivat omassa pääomassa ja pitkäaikaisessa vieraassa pääomassa.

Taseen tunnusluvut, jotka ilmaisevat vakavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaantuneisuutta, ovat kehittyneet seuraavasti:

Taseen tunnusluvut	2013	2012	2011	2010	2009
Omavaraisuusaste, prosenttia	76,2	76,3	75,9	75,1	75,5
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	44,4	40,5	42,3	42,8	39,1
Lainakanta, 31.12. milj. euroa	1 499	1 209	1 286	1 171	890
Lainat, euroa/asukas	2 446	1 998	2 157	1 989	1 527
Lainasaamiset, 31.12. milj. euroa	1 524	1 571	1 633	1 648	980

Omavaraisuusaste, joka kuvaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä on pysynyt hyvällä tasolla koko tarkastelujakson. Omavaraisuuden yleisenä tavoitetasona pidetään kuntatalouden keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta.

Suhteellinen velkaantuneisuus-tunnusluku kuvaa kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on sitä paremmin kunta selviytyy velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella.

Suhteellinen velkaantuneisuus-tunnusluku lähti hieman nousuun edelliseen tilikauteen verrattuna.

Vuodesta 2008 Helsingin lainakanta on yli kaksinkertaistunut nykyiseen noin 1,5 miljardiin euroon. Kasvua vuodentakaisesta oli vuoden 2013 lopussa noin 289,9 miljoonaa euroa.

Käyttötalouden toteutuminen

Toimintatuloja kertyi 6,9 miljoonaa euroa enemmän kuin talousarviossa. Toimintamenot ylittivät 3,9 miljoonalla eurolla. Ylitysoikeuksia myönnettiin yhteensä 112,4 miljoonaa euroa. Toimintatulojen suurimmat poikkeamat syntyivät rakennus- ja ympäristötoimissa, jossa laskua oli 40,6 miljoonaa euroa sekä kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimissa, jossa kasvua oli 30,3 miljoonaa euroa. Staran asiakasvirastojen tilausten määrän väheneminen aiheutti rakennus- ja ympäristötoimen tulojen toteutumisen arvioitua pienempänä (47,6 miljoonaa euroa verrattuna talousarvioon). Toimintamenojen suurimmat poikkeamat syntyivät sosiaali- ja terveystoimissa, jossa menot ylittivät talousarvion 56,1 miljoonalla eurolla. Erityisesti toimeentulotuen ja työmarkkinatuen arvioitua

suurempi toteuma nosti sosiaali- ja terveystoimen toimintakuluja.

Toinen merkittävä muutos verrattuna talousarvioon oli rakennus- ja ympäristötoimen menojen alittuminen talousarviosta 41,1 miljoonaa euroa (Staran tilausten määrän vähenemisestä johtuva toimintamenojen väheneminen oli 47,6 miljoonaa euroa verrattuna talousarvioon).

Talousarvion mukainen tuloslaskelma

Talousarvion mukainen tuloslaskelma eroaa virallisesta tuloslaskelmasiten, että se ei sisällä kunnallisten liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltävien rahastojen tuloja ja menoja eikä siinä ole eliminoitu kaupungin sisäisiä eriä.

Toimintatulot olivat 1 393,6 miljoonaa euroa ylittäen talousarvion 6,9 mil-

joonalla eurolla. Kasvua edellisestä vuodesta oli 2,8 prosenttia.

Suurin tulojen ylitys verrattuna talousarvioon oli kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimessa, 30,3 miljoonaa euroa (koska virastojen ulkoiset tilavuokraukset siirryttiin maksamaan tilakeskuksen kautta) sekä sivistys- ja henkilöstötoimessa, 14,9 miljoonaa euroa (pääasiassa perusopetuksen ennakoitua suurempien valtionavus-

tuksien seurauksena). Eniten tulot jäivät talousarviosta rakennus- ja ympäristötoimessa, 40,6 miljoonaa euroa (Staran asiakasvirastojen tilausten määrän väheneminen).

Toimintamenot olivat 4 540,0 miljoonaa euroa ylittäen talousarvion 1,5 miljoonalla eurolla. Toimintamenot ylittivät eniten sosiaali- ja terveystoimessa, 56,1 miljoonalla eurolla (toimeentulotuen ja työmarkkinatuen

arvioitua suurempi toteuma). Toimintamenojen suurin alitus oli rakennus- ja ympäristötoimessa, 41,1 miljoonaa euroa (Staran asiakasvirastojen tilausten määrän väheneminen).

Toimintakate toteutui 5,4 miljoonaa euroa talousarviota suurempana.

Rahoitustuotoissa ja -kuluissa alhainen korkotaso piti korkomenot 16,8 miljoonaa euroa talousarviota alhaisempana.

Investoinnit

Investointitulot eli pysyvien vastaavien myyntitulot olivat 108,9 miljoonaa euroa. Tulot muodostuivat kiinteän omaisuuden mynnistä, 78,9 miljoonaa euroa ja muista pääomatuloista, 21,4 miljoonaa euroa sekä avustuksista ja valtionosuuksista, 8,5 miljoonaa euroa.

Investointimenoihin ilman liikelaitoksia käytettiin 415,3 miljoonaa euroa, joka alitti talousarvion 54,9 miljoonalla eurolla. Eri investointitarkoituksiin myönnettyjen ylitysoikeuksien jälkeen käytettävissä olleista 585,8 miljoonan euron määrärahoista käytön toteumaksi tuli 71 prosenttia.

Talousarvion lukutasoilla suurimmat investoinnit tehtiin talonrakennuksessa, 175,0 miljoonaa euroa, kiinteässä omaisuudessa, 78,8 miljoonaa euroa sekä kadut, liikenneväylät ja radat -luvussa, 75,2 miljoonaa euroa.

Rami Hanafi

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	115 577	0	115 577	108 850	-6 727	0
Menot	-470 216	-100	-470 316	-415 333	54 983	-115 521
Netto	-354 639	-100	-354 739	-306 483	48 256	-115 521

VEROTULOJEN ERITTELY

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kunnallisvero	2 359 000	0	2 359 000	2 442 087	83 087	0
Yhteisövero	275 000	0	275 000	268 546	-6 454	0
Kiinteistövero	197 000	0	197 000	195 275	-1 725	0
Koiravero	800	0	800	441	-359	0
Tulot	2 831 800	0	2 831 800	2 906 349	74 549	0
Netto	2 831 800	0	2 831 800	2 906 349	74 549	0

Vuonna 2013 kunnallisveroa kertyi 2 442,1 miljoonaa euroa veroprosentin ollessa 18,5. Talousarvio ylittyi 83,1 miljoonaa euroa.

Kasvu edellisestä vuodesta oli 5,9 prosenttia. Korkeaan kunnallisverotulojen kasvuun on suurelta osin (noin puolet) syynä tilitystekniset syyt, joilla ei ole suoraa yhteyttä kunnallisverokertymän pohjalla olevaan palkkasum-

man kehitykseen. Yhteisöveroa kertyi 268,5 miljoonaa euroa eli 6,5 miljoonaa euroa vähemmän kuin talousarviossa. Yhteisöveron tuotto kasvoi edellisestä vuodesta 2,0 prosenttia.

Yleinen kiinteistöveroprosentti oli 0,8, vakituisten asuinrakennusten 0,3 ja rakentamiskelpoisten mutta rakentamattomien tonttien osalta 1,8. Kiinteistöveroa kertyi 195,3 miljoonaa

euroa. Tämä alitti talousarvion 1,7 miljoonalla eurolla. Kasvu edelliseen vuoteen oli 3,5 prosenttia.

Koiraveroa perittiin 50 euroa koiralta. Koiraveroa kertyi 0,4 miljoonaa euroa eli saman verran kuin edellisnäkin vuonna.

Valtionosuudet

VALTIONOSUUDET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	270 000	0	270 000	275 737	5 737	0
Netto	270 000	0	270 000	275 737	5 737	0

Valtionosuusjärjestelmän mukainen kirjanpitoon kirjattava ns. yhden putken valtionosuus eli peruspalvelujen valtionosuus oli verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus (-312 miljoonaa euroa) sisältäen 308,3 miljoonaa euroa. Edellä mai-

nittuun summaan sisältyy elatustuen takaisinperintään liittyvä tilitys (-0,8 miljoonaa euroa), jota ei kirjanpidollisesti kirjata valtionosuustuloiksi. Tämä huomioiden peruspalvelujen valtionosuus oli 307,6 miljoonaa euroa. Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtion-

osuudet olivat -31,8 miljoonaa euroa. Yhteensä vuotta 2013 koskevat valtionosuudet olivat siis 275,7 miljoonaa euroa. Valtionosuuksia kertyi 5,7 miljoonaa euroa enemmän kuin talousarviossa arvioitiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat toimialoillaan sekä virastojen ja liikelaitosten johdo vastaavat riittävän ja toimivan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta.

Kaupungin virastojen ja liikelaitosten sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty Riskienhallinta ja sisäinen valvonta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohjeen linjausten mukaisesti. Virastojen ja liikelaitosten sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty perustuen toimintasuunnitelmiin, ydinprosessien kuvauksiin ja vastuiden määrittelyihin.

Riskienhallinnan toteutumista seurataan osana toiminnan ja talouden seurantaprosessia.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa on arvioitu virastoilta ja liikelaitoksilta sekä sisäiseltä ja ulkoiselta tarkastukselta saatujen arviointitietojen perusteella. Virastot ja liikelaitokset ovat arvioineet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toimivuutta hyödyntäen muun muassa toimintasuunnitelman toteutumisen arviointia ja kaupungin sisäisen valvonnan muistilistaa sekä riskienhallinnan kypsyyksillä.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilasta

Arvioiden perusteella kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on kohtuullisella tasolla.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiskohteet

Virastot ja liikelaitokset ovat tunnistaneeet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan puutteita ja kehittämiskohteita.

Niistä on raportoitu virastojen ja liikelaitosten sisäisen valvonnan selonteoissa, jotka on käsitelty asianomaisissa lauta- ja johtokunnissa. Sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa ei ole havaittu kaupunkitasolla merkittäviä puutteita vuonna 2013. Riskienhallinnan koordinaatioryhmä teki kaupunkikonsernitason merkittävi-

en riskien arvioinnin, jossa se tunnisti ja priorisoi riskienhallinnan kehittämiskohteita. Kaupunginvaltuusto päätti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteista ja lisäsi johtosääntöihin määräykset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävistä ja vastuista.

Vuoden 2014 aikana hallintokunnissa kehitetään edelleen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa mm. päivittämällä riskienhallintasuunnitelmia, kehittämällä ennakoivia ja parantamalla ennustetarkkuutta sekä kehittämällä riskienhallinnan raportointia ja seuranta. Kaupunginkanslia ja riskienhallinnan koordinaatioryhmä valmistelee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksen mallin ja ohjeet. Hallintokunnat laativat kuvaukset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuvauksissa esitetään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisimmät tavoitteet, toimintaperiaatteet ja menettelyt. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan yleisohje päivitetään.

Kaupunginkanslian johdolla toimiva, keskeisten virastojen ja liikelaitosten muodostama riskien hallinnan koordinaatioryhmä ohjaa ja koordinoi kaupunkikonsernin riskienhallintaa.

Sisäinen tarkastus avustaa kaupungin ylintä johtoa tarkastamalla ja arvioimalla virastojen ja liikelaitosten sekä tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta kaupunginjohtajan hyväksymän vuosisuunnitelman ja kaupungin johdolta saamiensa erillistoimeksiantojen perusteella. Sisäinen tarkastus seuraa tarkastusraporteissa antamiensa suositusten toteuttamista säännöllisesti.

Sisäinen tarkastuksen suorittamat tarkastukset kohdistuivat mm. taloushallinnon prosesseihin, rakennushankkeiden ja tilojen hallintaan, ulkoistettujen palveluiden valvontaan, matka- ja edustuskuluihin sekä jätehuoltoon. Tarkastusten perusteella voidaan todeta, että sisäinen valvonta toimii pääsääntöisesti tarkoitettulla tavalla.

Pekka Nieminen

Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on kohtuullinen. Helsingin Energian Vuosaaren voimalaitoksella valvomossa työvuorossa vuoromestari Jouni Vihko.

Kaupungin taloutta on lähdetty tasapainottamaan kaupunginvaltuuston vuosien 2013–2016 strategiaohjelmassa linjatulla tavalla. Keskeinen osa tasapainottamista on valtuuston asettama menojen kasvua hidastava tavoite, jossa emokaupungin käyttömenojen kasvu pidetään kustannustason nousun sekä asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 prosentin tuottavuuden parantamisen tavoitteella. Toinen valtuuston strategiaohjelman linjaus on rahoittaa nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulo-rahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla sekä vuotuisten investointien rajaaminen 435 miljoonaan euroon. Molemmat tavoitteet linjattiin yksityisellä koskemaan vuosia 2014–2017.

Kuntalain yhtiöittämisvelvollisuutta koskeva siirtymäaika päättyy pääosin vuoden 2014 lopussa. Helsingin kaupunki järjestää siirtymäajan päättymiseen mennessä yhtiöittämisvelvollisuuden alaiset toimintonsa siten, että se ei harjoita tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla, elleivät kyseiset tehtävät ole kuntalaissa tarkoitetun yhtiöittämisvelvollisuutta koskevan poikkeuksen piirissä. Yhtiöittämisvelvoitteen täytäntöönpano vaikuttaa merkittävästi kaupunkikonsernin rakenteeseen.

Helsingin Energian kertyneistä pääomista on viime vuosina voitu siirtää kaupungin palvelujen rahoittamiseen vuosittain merkittävä summa rahaa. Ilman näitä siirtoja kaupungin talous ei olisi talouden kasvaessakaan ollut tasapainossa.

Helsingin Energian kehitysohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa tammikuussa 2012. Kehitysohjelman investointien, energiamarkkinoiden kilpailutilanteen sekä tulevan yhtiöittämisvelvoitteen vuoksi kaupungin talouden liikkumavara kapenee tulevina vuosina merkittävästi.

Helsingin vuoden 2015 talousarviota valmistellaan yhtä aikaa Helsingin Energian yhtiöittämisvalmistelujen kanssa. Kaupungin taloustilanne muuttuu oleellisesti Helsingin Energian liiketuloksen tulovirran kohdentuessa energiatuotannon investointeihin.

Energian liiketuloksen tulovirrat kaupungille vähenevät vuosien 2013–2014

arviolta noin 220 miljoonan euron vuosittaiselta tasolta noin 80–90 miljoonan euron vuosittaiselle tasolle. Tämä tarkoittaa sitä että, taloustavoitteisiin pääsemiseksi joudutaan vuonna 2015 selvästi kiristämään kaupungin taloudenpitoa. Arviot tulovirran vähenemisestä ovat niin merkittäviä, että toimintamenojen kasvun on oltava vuosina 2015–2017 matala, jotta strategiaohjelman mukainen 435 miljoonan euron investointiraami sekä joukkoliikenneinvestointien mukainen investointitaso voidaan rahoittaa ilman merkittävää lisävelkaantumista.

Riskien hallinta:

- Taloudellisten riskien vaikutukset huomioidaan talousarvioprosessissa.
- Taloudelliseen epävarmuuteen liittyviä riskejä on pyritty vähentämään muun muassa strategiaohjelmaan sisältyvillä menojen kasvun hidastamisesta, tuottavuuden parantamisesta sekä investointien rahoitusta ja rajasuhteita koskevilla tavoitteilla.

Rakennetun varallisuuden heikon hallinnan ja rakentamisen laadun heikouden seurauksena aiheutuu muun muassa korjausvelan ja käyttö- ja ylläpitokustannusten kasvua sekä kosteus- ja sisäilmaongelmia, joilla on merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia.

Riskien hallinta:

- Kiinteän omaisuuden myyntiä jatketaan investointien rahoittamiseksi ja korjausvelan hallitsemiseksi.
- Kiinteistöjen omistamisen ja ylläpidon prosesseihin liittyviä haasteita on selvitetty osana teknisen puolen virasto- ja vastuurakenteen perusselvitystä.
- Rakennetun varallisuuden hallintaan ja rakentamisen laatuun liittyviä riskejä, joista voi aiheutua muun muassa korjausvelan ja käyttö- ja ylläpitokustannusten kasvua sekä kosteus- ja sisäilmaongelmia. Näillä voi olla merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia.

Toimintaympäristön muutokseen liittyvinä riskeinä on tunnistettu muun muassa sosioekonomisia ja demo-

grafisia tekijöitä sekä lainsäädännöstä johtuvia muutoksia, joilla on vaikutuksia kaupungin toimintaan.

Riskien hallinta:

- Strategiaohjelmaan sisältyy useita toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan kaupunkilaisten hyvinvointia ja Helsingin vetovoimaa.
- Kaupunki on selvittänyt ja valmistellut tarvittavia yhtiöittämissä kilpailuneutraaliteettiin liittyen.

Operatiivisia ja muita riskejä

Kaupunkitasolla tarkasteltuna toiminnalliset tavoitteet toteutuivat useilla toimialoilla varsin hyvin.

Toimintaympäristön ja palvelutuotannon muutoksiin liittyvinä riskeinä on tunnistettu myös prosessi-, liiketoiminta- ja jatkuvuusriskejä. Toiminnan sujuvuuteen ja jatkuvuuteen liittyviä riskejä ovat henkilöstön eläköityminen, muuttuvat osaamistarpeet sekä riippuvuus kriittisten osaamisalueiden avainhenkilöistä.

Sisäiset ja ulkoiset ICT-riskit tuovat haasteita prosessien häiriöttömälle jatkuvuudelle. Tietojärjestelmien uudistamiseen ja käyttöönottoon liittyy myös taloudellisia ja toiminnallisia haasteita.

Riskien hallinta:

- Kaupunki on jatkanut hallintokuntarajat ylittävien prosessien kehittämistä. Operatiivisten riskien hallintaa kehitetään myös osana laatu- ja toiminnan jatkuvuuden varmistamista.
- Avainhenkilöriskejä pyritään hallitsemaan ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla, toimivilla sijaisjärjestelyillä ja osaamisen kehittämisellä.
- Tietojärjestelmähankeiden merkittävimpiä riskejä käsitellään hankkeiden ohjaus- ja seurantaryhmissä.

Kiinteistöihin ja turvallisuuteen kohdistuu muun muassa onnettomuus-, palo- ja vuotoriskejä. Näistä ei aiheutunut vuonna 2013 merkittäviä kaupunkitasoisia vahinkoja.

Riskien hallinta:

- Kaupunki on varautunut tiettyihin henkilö- ja omaisuusriskeihin ennaltaehkäisyn lisäksi vakuutusrahastolla ja vakuutuksilla.

Oikeuspalveluissa on vuoden 2013 lopussa ollut hoidettavana yhteensä neljä oikeudellista asiaa, joihin sisältyy oleellisia taloudellisia vaatimuksia kaupunkia kohtaan.

Edellä esitettyjen lisäksi riskeinä on tunnistettu muun muassa henkilöstöön, maineeseen, palvelutarpeiden kasvuun ja kysynnän muutokseen, sopimuksiin ja väärinkäyttöihin liittyviä epävarmuustekijöitä, joilla voi toteutuessaan olla negatiivisia vaikutuksia kaupungille.

Arvio merkittävimmistä riskeistä perustuu muun muassa riskienhallinnan koordinaatioryhmän vuonna 2013 tekemään riskienarviointiin sekä virastojen, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöstiedoissa raportointiinsa merkittävimpiin riskeihin.

Kaupungin henkilöstö

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2013 lopussa 40 139 työntekijää, joista 33 728 oli vakinaisia ja 6 411 määräaikaista.

Henkilöstön määrä oli 10 henkilöä suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Työllistettyjä oli kaupungin palveluksessa vuoden aikana yhteensä 849 (599 vuonna 2012). Seure Henkilöstöpalvelut Oy:ltä ostettiin lyhytaikaista työvoimaa yhteensä 686 henkilötyövuoden verran (721 vuonna 2012).

Tilikauden aikana ei tehty merkittäviä hallintokuntien välisiä henkilöstömuutoksia.

Vuoden 2013 palkkasumma oli 1 416 miljoonaa euroa, joka on 2,17 prosenttia enemmän kuin edellisellä

vuonna. Vuodelle 2013 suoriteperusteisesti kirjatut palkat olivat 1 432 miljoonaa euroa (1 413 vuonna 2012).

Kaupungin palveluksesta erosi 1 245 henkilöä (1 305 vuonna 2012) ja siirtyi eläkkeelle 855 (675). Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 63,3 vuotta (63,1). Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 46,4 vuotta (46,5). Määräaikaista henkilöstöä oli 6 411 (6 735). Määräaikaisen henkilöstön määrän muutokseen vaikuttivat sellaiset tekijät kuten projektien ja hankkeiden toteuttamiseen palkattu henkilöstö.

Tarkempia tietoja henkilöstöstä esitetään kaupungin erikseen julkaisemassa henkilöstöraportissa.

Marita Haukema

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2013 lopussa reilut 40 000 työntekijää eli saman verran kuin edeltävänäkin vuonna.

KAUPUNGIN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ TOIMIALOITTAIN VUOSIEN 2012 JA 2013 LOPUSSA¹⁾

Toimialat	Vakainainen henkilöstö		Määräaikainen henkilöstö		Koko henkilöstö	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
1 Kaupunginjohtajan toimiala	2 091	2 056	174	50	2 265	2 206
2 Rakennus- ja ympäristötoimi	6 303	6 406	547	427	6 850	6 833
3 Sosiaali-, terveys- ja varhaiskasvatustoimi	17 261	17 309	4 014	3 904	21 275	21 213
4 Sivistys- ja henkilöstötoimi	6 855	7 061	1 949	1 889	8 804	8 950
5 Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi	884	896	51	41	935	937
Yhteensä	33 394	33 728	6 735	6 411	40 129	40 139

¹⁾ Luvuissa ei ole mukana työllistettyjä.

Helsingin kaupunki on ympäristön kannalta alueensa merkittävimpien toimijoiden joukossa. Helsingissä käytetyn energian ja muun kulutuksen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat noin viisi prosenttia koko Suomen hiilidioksidipäästöistä.

Viikinmäen jätevedenpuhdistamo vastaa noin 800 000 ihmisen jätevesien puhdistuksesta. Lisäksi kaupunki on Suomen suurin työnantaja, minkä vuoksi kaupungin toiminnalla on merkittäviä ympäristövaikutuksia muun muassa toimistotyön volyymin takia. Kaupunki kokoaa ympäristötietoja vuosittain julkaisemaansa Helsingin kaupungin ympäristöraporttiin.

Kaupungin oman toiminnan ympäristöasioiden hallintaa ohjaa kaupungin strategiaohjelma, ympäristöpolitiikka sekä ympäristönsuojelun osa-alueiden ohjelmat (mm. ilmansuojelun toimintaohjelma ja Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma). Lisäksi virastoilla ja liikelaitoksilla on käytössään omia ympäristöjärjestelmiä ja -ohjelmia. Ekotukitoiminnan avulla ympäristöasiat tuodaan lähelle työntekijöiden arkea.

Kaupungin ympäristökulut (pois lukien HSY) nousivat vuonna 2011 reilusti yli 100 miljoonaan euroon ja ovat olleet samalla tasolla siitä asti. Merkittävimpiä ympäristökuluja aiheuttavat ympäristöperusteiset verot, yleisten alueiden puhtaa-

napito, kiinteistöjen jätehuolto sekä ilmastonsuojelutoimet.

Kaupungin ympäristöinvestointien määrä vaihtelee vuosittain. Viime vuosina investointeja on tehty noin 20–35 miljoonalla eurolla vuosittain. Suurimmat investoinnit ovat perinteisesti liittyneet pilaantuneiden maiden kunnostuksiin. Ympäristötuottoja on kertynyt viime vuosina 5–10 miljoonaa euroa.

Tulevaisuudessa ympäristökustannuksia tulevat lisäämään ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, energiatehokkuuden velvoitteet, paikallisen ilmanlaadun parantaminen, meluntorjunta sekä kaatopaikkojen kunnostus ja esirakentaminen. Ympäristötilinpito tarkentuu koko ajan, kun esimerkiksi kestävien hankintojen, elinkaariajattelun ja energiatehokkuuden lisäämisen kustannuksia saadaan eriteltyä entistä tarkemmin mukaan, mikä myös osaltaan nostaa ympäristökuluja.

Energia ja ilmastopolitiikka

Kaupungin strategiaohjelmassa 2013–2016 todetaan, että Helsinki kantaa vastuunsa ilmastomuutokseen torjumisessa. Määrälliseksi tavoitteeksi on asetettu, että hiilidioksidipäästöt vähennetään 30 prosenttia vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 tasosta. Parhailaan on käynnissä selvitys keinoista, joilla 30 prosentin päästövähennys on mahdollista saada aikaan sekä keinojen aiheuttamista taloudelli-

sista vaikutuksista. Kaupungin ympäristöpolitiikassa on lisäksi linjattu, että Helsinki on hiilineutraali kaupunki vuoteen 2050 mennessä ja että vuoteen 2020 mennessä kasvihuonekaasupäästöt ovat alentuneet vähintään 30 prosenttia (verrattuna vuoteen 1990), uusiutuvan osuus on vähintään 20 prosenttia ja energiatehokkuus asukasta kohden on parantunut vähintään 20 prosenttia verrattuna vuoteen 2005.

Helsingin Energian tavoitteena on hiilineutraali energianhankinta vuoteen 2050 mennessä. Kaupunginvaltuusto päätti 18.1.2012 vahvistaa päivitetyn Helsingin Energian kehitysohjelman kohti hiilineutraalia tulevaisuutta. Kaupunginvaltuusto päättää vuonna 2015, rakennetaanko Vuosaaren uusi moni polttoainevoimalaitos vai toteutetaanko Hanasaaren ja Salmisaaren voimalaitoksilla muutosinvestoinnit biopolttoaineen osuuden kasvattamiseksi. Ohjelman lähtökohtana ja Helsingin kaupungin energiapolitiittisena tavoitteena on, että Helsingin Energian sähkön ja lämmön tuotannossa ja hankinnassa uusiutuvien energialähteiden osuus on vuoteen 2020 mennessä vähintään 20 prosenttia ja että sähkön ja lämmön tuotannossa Helsingin Energia vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 tasosta.

Kaupunginhallitus hyväksyi 15.6.2009 kaupungin ja työ- ja elinkeinoministeriön väliseen energiatehokkuussopimukseen liittyvän toimintasuunnitelman. Sopimuksen keskeinen tavoite on yhdeksän prosentin energiansäästö jaksolla 2008–2016. Helsingin kaupungin energiansäästön kokonaistavoite on kiinteä 128,78 gigawattitunnin energiamäärä.

Vuoden 2014 hallintokuntakohtaiseksi sitovaksi energiansäästötavoitteeksi asetettiin kuuden prosentin energiansäästö vuoden 2010 kokonaisenergiankulutuksesta. Helsingin Energia ja Helen Sähköverkko Oy ovat mukana Elinkeinoelämän keskusliiton ja työ- ja elinkeinoministeriön välisissä energiatehokkuussopimuksissa 2008–2016.

Helsinki on hiilineutraali kaupunki vuoteen 2050 mennessä. Kuva Mäkelänkadun raitiovaunukaistalta.

Niklas Sjööblom

Helsingin, Espoon, Tampereen, Vantaan, Turun ja Oulun kaupunginjohdajat antoivat 2011 yhteisen ilmastokannanoton, jossa korostetaan kaupunkien vastuuta ilmastomuutoksen torjunnassa ja esitetään kuusi konkreettista ilmastoaloitetta, joita on täydennetty neljällä uudella aloitteella. Helsingin kaupungin ja elinkeinoelämän välille käynnistettiin vuonna 2012 ilmastokumppanit -verkosto, joka luo yhteistyötä ilmastopäästöjen vähentämiseksi ja yritysten kilpailukykyvyyden vahvistamiseksi. Verkostossa on vuoden 2014 alussa 42 jäsentä.

Ilmansuojelu

Ilmanlaadulle annetut EU:n raja-arvot ovat ylittyneet viime vuosina. Tämän vuoksi kaupunki laati vuonna 2008 ilmansuojelun toimintaohjelman 2008–2016 ja on raportoinut sen EU:n komissiolle. Ohjelmassa on esitetty toimenpiteet, joilla ylitykset pyritään välttämään. Valtaosa kustannuksista kuuluu raidehankkeisiin ja joukkoliikenteen edistämiseen.

Typidioksidin vuosiraja-arvo ylittyi edelleen Helsingin keskustan katukuiluissa ja sen noudattamiseen on saatu komissiolta lisäaikaa vuoteen 2015. Ylitys johtuu liikenteen päästöistä. Kaupunkisuunnitteluvirasto, ympäristökeskus, HSY ja HSL selvittävät parhaillaan jatkotoimenpiteitä, jotka ovat tarpeen, jotta päästäisiin raja-arvon alle.

Ilmanlaatua parannetaan myös yllä- ja kunnossapidon keinoin, joiden kustannukset voivat tulevaisuudessa nousta, kun esimerkiksi pyörätieverkoston ylläpidon vaateet kasvavat ja kun lumen poiskuljetusta halutaan kestäväksi ja kehittää.

Meluntorjunta

Viimeisimmän vuonna 2012 valmistuneen meluselvityksen mukaan tie- ja katuliikenteen yli 55 desibelin melualueella asuu Helsingissä 282 060 asukasta. Raideliikenteen yli 55 desibelin melualueella asuu 73 680 asukasta ja lentoliikenteen melualueella asukkaita on 569. Melualueella asuivien määrän kasvu edelliseen selvitykseen verrattuna johtuu pääosin laskenta-asetusten ja mallinnusperiaatteiden tarkentumisesta mutta osin myös asu-

Juha Kuva

Suurimman osan vuodesta ilmanlaatu pääkaupunkiseudulla on hyvää tai tyydyttävää.

kasmäärän kasvusta ja kaupunkirakenteen tiivistymisestä.

Kaupunginhallitus hyväksyi marraskuussa 2013 meluntorjunnan toimintasuunnitelman tarkistuksen 2013. Suunnitelmassa esitetään tarkistetut pitkän ajan tavoitteet meluhaittojen vähentämiseksi sekä toimenpideohjelma, jonka avulla melutilannetta pyritään parantamaan. Kustannuksia muodostuu suorista torjunnallisista toimenpiteistä, muun muassa meluusteistä, hiljaisen päällysteen käytön lisäämisestä ja kaluston vähämeluisuuden vaatimuksista sekä laajemmista meluntorjuntaakin palvelevista hankkeista kuten joukkoliikenteen houkuttelevuuden lisäämisestä ja kävelyn ja pyöräilyn edistämisestä. Toimintasuunnitelman tarkistuksessa on pyritty korostamaan meluhaittojen ennaltaehkäisyä maankäytön ja liikenteen suunnittelun keinoin sekä melupäästön pienentämiseen tähtääviä toimia. Tällaisia toimia ovat muun muassa melua vaimentavat päällysteet, nopeusrajoit-

tusten alentaminen ja nastarenkaiden käytön vähentäminen.

Maaperän ja kaatopaikkojen kunnostaminen

Helsingissä otetaan uuteen käyttöön alueita, joiden maaperää joudutaan esirakentamaan ennen uutta käyttöä. Osa esirakentamisesta on pilaantuneen maan kunnostamista. Helsingin entiset kaatopaikat kunnostetaan ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisesti.

Kaupunki varautuu tulevina vuosina Iso-Huopalahden ja Vuosaaren kaatopaikkojen kunnostamiseen. Hanasaaren A-voimalaitoksen alueen uuteen käyttöön ottamiseen ja kaatopaikkojen jälkihoitoon on lisäksi tehty varaukset. Pilaantuneiksi arvioitujen alueiden kunnostusten määrärahatarpeet arvioidaan vuosittain viidelle seuraavalle vuodelle. Arvio tarkentuu siten aina vuosittain. Merkittävimmät puhdistamiskohteet olivat entiset satama-alueet eli Kalasataman ja Jätkäsaaren projektialueet.

Vuodenvaihteessa 2013–2014 Helsingissä asui Helsingin kaupungin tietokeskuksen ennakkotiedon mukaan noin 612 600 asukasta. Helsingin väkiluku kasvoi vuoden 2013 aikana noin 8 600 asukkaalla eli yhtä paljon kuin vuonna 2012. Ulkomaan kansalaisten määrä kasvoi 2 700 henkilöllä ja muiden kuin suomen- tai ruotsinkielisten määrä 5 200 hengellä. Vieraskielisen väestön määrä on nyt noin 78 800 henkilöä, 13 prosenttia väestöstä. Suomenkielisten määrä kasvoi noin 3 400 hengellä ja ruotsinkielisten määrä 150:llä. Ruotsinkielisiä on nyt noin 35 800, vajaat kuusi prosenttia helsinkiläisistä.

Helsingin saama kokonaismuuttovoitto oli yhteensä noin 6 700 asukasta, yhtä paljon kuin edellisellä vuonna. Kotimainen muuttovoitto kasvoi, mutta ulkomainen muuttovoitto pieneni edellisvuodesta.

Muuttotappio ennätysellisen pieni

Helsingin muuttotappio muulle seudulle kutistui ennätysellisen pieneksi ja oli vain -400 henkeä, kun se oli -1 200 henkeä vuonna 2012 ja vuosina

2002–2007 keskimäärin -4 400 henkeä. Helsinki on menettänyt muuttotappiona seudun muihin kuntiin näin vähän asukkaita vain lamavuonna 1995. Muusta Suomesta saatu muuttovoitto pysyi edellisvuoden tasolla, 4 400 henkeä. Ulkomainen muuttovoitto pieneni 1 000 henkilöllä edellisvuodesta ja oli nyt 2 750 henkilöä.

Helsingissä syntyi noin 6 800 lasta, 50 enemmän kuin edellisvuonna. Kuolleiden määrä, 4 950, oli 150 henkilöä pienempi kuin edellisellä vuonna. Siten luonnollinen väestönkasvu eli syntyneiden enemmistö kuolleisiin nähden oli 1 850 henkilöä.

Päivähoitoikäisten eli 0–6-vuotiaiden määrä kasvoi vuoden 2013 aikana 1 100 lapsella, ja heidän määränsä oli vuoden lopussa noin 43 400. Peruskouluikäisten eli 7–15-vuotiaiden määrä kasvoi 600 hengellä, ja peruskouluikäisiä oli siten 45 700. Ala-asteikäisten, 7–12-vuotiaiden määrä kasvoi 650 henkilöllä ja yläasteikäiset vähenivät 50:llä. Toisen asteen opiskelijoiden ikäluokan eli 16–18-vuotiaiden määrä väheni noin 400 nuorella.

Työikäisiä eli 19–64-vuotiaita oli 4 100 henkeä edellisvuotta enemmän. Yli 65-vuotiaiden määrä oli 98 800 eli

3 500 henkilöä edellisvuotta enemmän. Yli 75-vuotiaita oli 850 ja yli 85-vuotiaita vajaa 300 enemmän kuin vuoden 2012 lopussa.

Kampinmalmi kasvatti eniten väkilukuaan

Ennakkotiedon mukaan kaikkien suuripiirien väkiluku kasvoi vuoden 2013 aikana lukuun ottamatta Östersundomia.

Keskinen suuripiiri kasvoi eniten, 2 400 asukkaalla, eteläinen 2 100:lla ja koillinen 1 300 asukkaalla. Vähiten kasvoivat pohjoinen suuripiiri, 270 asukasta ja kaakkoinen, 400 asukasta. Peruspiireistä eniten väkilukuaan kasvattivat Kampinmalmi (1 450), Vallila (900), Kallio (700), Latokartano (700) ja Lauttasaari (500).

Päivähoitoikäisten määrä kasvoi eniten keskisessä ja eteläisessä (300) ja koillisessa suurpiirissä (240). Peruskouluikäisten kasvu oli suurinta eteläisessä suurpiirissä, 250 henkilöä, keskisessä ja läntisessä (140), kun taas kaakkoisessa suurpiirissä ja Östersundomissa koululaisten määrä laski hieman.

Viron kansalaisten määrä kasvoi eniten

Ulkomaan kansalaisia oli vuonna 2013 noin 52 300 eli 8,7 prosenttia väestöstä. Suurimmat ryhmät olivat Viron kansalaiset, 12 000 henkeä, Venäjän kansalaiset (6 300) ja Somalian kansalaiset (3 000). Eniten kasvoi virolaisten määrä, 1 000 hengellä.

Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien määrä oli nyt noin 78 800. Määrä kasvoi 5 200 henkilöllä vuoden 2013 aikana. Suurimmat kieliryhmät olivat venäjänkieliset, noin 16 000 henkilöä, vironkieliset, 11 000 ja somalinkieliset, 7 600 henkilöä. Vuoden 2013 aikana vironkielisten määrä kasvoi vajaalla 1 000 henkilöllä, venäjänkielisten 700:lla ja somalinkielisten määrä 450:llä. Arabiankielisten määrä kasvoi vajaalla 400 hengellä. Suurista kieliryhmistä, joita puhuvia oli yli 500 Helsingissä, suhteellisesti eniten, yli 20 prosenttia, kasvoivat nepalin- ja tagaloginkielisten (filippiiniläinen kieli) määrä. Myös farsin-, arabian- ja tamilikielisten määrä kasvoi yli 10 prosentilla.

Lauri Rotko

Illallinen Helsingin taivaan alla Pohjoisesplanadilla Helsinki-päivänä 12.6.2013.

Helsingin kaupungin tuloslaskelma

HELSINGIN KAUPUNGIN TULOSLASKELMA

	01.01.–31.12.2013	01.01.–31.12.2012
Toimintatuotot		
Myyntituotot	1 064 525 199,94	1 073 784 397,34
Maksutuotot	187 056 190,53	189 590 615,07
Tuet ja avustukset	116 059 984,61	105 790 479,55
Vuokratuotot	329 694 997,99	317 293 526,99
Muut toimintatuotot	74 658 340,59	53 770 704,64
	1 771 994 713,66	1 740 229 723,59
Valmistus omaan käyttöön	129 179 090,81	138 654 720,26
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 432 161 766,20	-1 412 911 050,04
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-406 175 861,07	-399 421 989,42
Muut henkilösivukulut	-82 734 111,53	-81 601 088,46
Palvelujen ostot	-1 601 481 324,65	-1 547 148 910,69
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-535 993 763,25	-554 339 400,37
Avustukset	-389 130 075,31	-364 722 988,67
Vuokratulut	-171 472 061,70	-165 468 433,79
Muut toimintakulut	-54 323 869,58	-38 413 905,41
	-4 673 472 833,29	-4 564 027 766,85
TOIMINTAKATE	-2 772 299 028,82	-2 685 143 323,00
Verot ja valtionosuudet		
Verotulot	2 906 348 573,21	2 759 030 637,65
Valtionosuudet	275 736 665,00	297 257 654,00
	3 182 085 238,21	3 056 288 291,65
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	52 134 442,97	60 003 383,42
Muut rahoitustuotot	26 670 770,29	33 413 390,14
Korkokulut	-15 327 864,10	-21 867 170,81
Muut rahoituskulut	-588 701,12	-3 558 847,23
	62 888 648,04	67 990 755,52
VUOSIKATE	472 674 857,43	439 135 724,17
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-403 087 591,58	-396 529 228,85
	-403 087 591,58	-396 529 228,85
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	77 912 188,37	104 195 111,23
Satunnaiset kulut	-436 196,89	-1 815 533,22
	77 475 991,48	102 379 578,01
TILIKAUDEN TULOS	147 063 257,33	144 986 073,33
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	11 336 251,30	8 865 866,30
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-5 293 217,26	3 662 630,72
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	5 928 156,10	-18 653 307,49
	11 971 190,14	-6 124 810,47
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	159 034 447,47	138 861 262,86

Helsingin kaupungin rahoituslaskelma

HELSINGIN KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA

	2013	2012
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	472 674 857	439 135 724
Satunnaiset erät	77 475 992	102 379 578
Tulorahoituksen korjauserät	-98 174 742	-119 291 842
	451 976 107	422 223 460
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-647 267 759	-649 605 490
Rahoitusosuudet investointimenoihin	13 195 727	4 998 884
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	106 974 207	125 522 400
	-527 097 825	-519 084 206
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-75 121 718	-96 860 746
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-22 688 238	-52 129 316
Antolainasaamisten vähennys	69 745 079	114 793 248
	47 056 841	62 663 932
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	403 000 000	57 437 803
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-113 086 108	-134 632 953
	289 913 892	-77 195 150
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	17 094 677	-22 052 495
Vaihto-omaisuuden muutos	-3 429 774	2 673 874
Saamisten muutos	11 004 845	-44 862 925
Korottomien velkojen muutos	-32 619 058	32 724 511
	-7 949 310	-31 517 035
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	329 021 423	-46 048 253
RAHAVAROJEN MUUTOS	253 899 705	-142 908 999
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	921 251 316	667 351 611
Rahavarat 1.1.	667 351 611	810 260 610
	253 899 705	-142 908 999

Talousarvion mukainen tuloslaskelma

TALOUSARVION MUKAINEN TULOSLASKELMA

1 000 euroa	Toteutunut 2012	Talousarvio 2013	Toteutunut 2013	Poikkeama 2013	TA-muutos 2013
Toimintatulot					
Myyntitulot	253 273	250 521	245 561	-4 960	0
Maksutulot	192 273	202 710	190 335	-12 375	0
Tuet ja avustukset	106 683	91 844	117 361	25 517	150
Vuokratulot	634 268	647 144	676 139	28 995	0
Muut toimintatulot	41 218	40 969	45 620	4 651	0
	1 227 715	1 233 188	1 275 016	41 828	150
Valmistus omaan käyttöön	128 389	153 511	118 587	-34 924	0
Toimintamenot		-1 248 824	-1 238 858	9 966	-9 175
Palkat	-1 222 284	-433 236	-430 873	2 363	-13 158
Henkilösivumeno	-425 111	-1 783 391	-1 783 600	-209	-40 445
Palvelujen ostot	-1 730 388	-176 209	-162 725	13 484	-560
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-161 268	-352 854	-393 367	-40 513	-27 036
Avustukset	-365 569	-500 185	-510 347	-10 162	-1 589
Vuokramenot	-476 423	-43 821	-20 221	23 600	-20 276
Muut toimintamenot	-10 653	-4 538 520	-4 539 991	-1 471	-112 239
	-4 391 696	-3 151 821	-3 146 388	5 433	-112 089
TOIMINTAKATE	-3 035 592				
Verotulot ja valtionosuudet		2 831 800	2 906 348	74 548	0
Verotulot	2 759 031	270 000	275 737	5 737	0
Valtionosuudet	297 258	3 101 800	3 182 085	80 285	0
	3 056 289				
Rahoitustulot ja -menot		72 906	67 969	-4 937	0
Korkotulot	75 280	79 503	79 172	-331	0
Muut rahoitustulot	80 747	-28 961	-12 181	16 780	0
Korkomenot	-19 487	-1 800	-281	1 519	0
Muut rahoitusmenot	-3 441	121 648	134 679	13 031	0
	133 099	71 627	170 376	98 749	-112 089
VUOSIKATE	153 796				
Poistot ja satunnaiset erät		-274 479	-284 947	-10 468	0
Suunnitelman mukaiset poistot	-282 979	115 577	77 912	-37 665	0
Satunnaiset tulot	104 195	0	-185	-185	0
Satunnaiset menot	-1 816	-158 902	-207 220	-48 318	0
	-180 600	-87 275	-36 844	50 431	-112 089
TILIKAUDEN TULOS	-26 804	0	841	841	0
Poistoeron muutos	841	0	0	0	0
Rahastojen lisäys	-26 083	-9 000	-167	8 833	0
Rahastojen vähennys	9 147	11 820	7 291	-4 529	0
	-16 095	2 820	7 965	5 145	0
TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ (-)	-42 899	-84 455	-28 879	55 576	-112 089

Talousarvion mukainen rahoituslaskelma

TALOUSARVION MUKAINEN RAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Toiminnan rahavirta			
Tulorahoitus			
Vuosikate	71 627	170 376	98 749
Satunnaiset erät	115 577	77 727	-37 850
Tulorahoituksen korjauserät	-131 239	-93 988	37 251
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-470 216	-415 333	54 883
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 572	13 196	9 624
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	112 005	96 253	-15 752
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-298 674	-151 769	146 905
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	-22 554	-17 847	4 707
Antolainasaamisten vähennys	28 273	28 708	435
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	303 200	273 000	-30 200
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-121 135	-91 135	30 000
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Pääoman siirto Helsingin Energian pääomasta	0	150 000	150 000
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	187 784	342 726	154 942
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-110 890	190 957	301 847

HELSINGIN KAUPUNGIN TASE

VASTAAVAA	31.12.2013	31.12.2012
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	37 792 963,09	33 501 788,19
Muut pitkävaikutteiset menot	246 733 609,15	260 920 628,91
Ennakkomaksut	341 395,00	64 916,67
	284 867 967,24	294 487 333,77
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 046 745 475,13	2 981 565 811,11
Rakennukset	1 690 387 140,38	1 676 369 934,55
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 060 845 541,93	2 036 061 353,92
Koneet ja kalusto	187 345 500,21	193 621 025,35
Muut aineelliset hyödykkeet	11 316 926,16	10 682 389,69
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	300 259 191,99	263 788 689,16
	7 296 899 775,80	7 162 089 203,78
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	1 279 557 620,96	1 203 359 151,44
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0,00	45 895 060,00
Muut lainasaamiset	1 523 643 728,78	1 524 805 509,09
Muut saamiset	756 556,03	756 556,03
	2 803 957 905,77	2 774 816 276,56
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	163 569 077,77	315 763 896,44
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	4 247 879,79	4 213 343,08
Muut toimeksiantojen varat	367 298 581,23	406 665 595,58
	535 115 538,79	726 642 835,10
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	93 637 061,48	89 832 253,75
Keskeneräiset tuotteet	2 945 604,67	3 320 638,58
	96 582 666,15	93 152 892,33
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	79 555,25	79 555,25
Muut saamiset	6 799 517,01	2 707 232,09
	6 879 072,26	2 786 787,34
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	115 274 865,78	147 463 699,15
Lainasaamiset	1 509 624,72	1 993 766,81
Muut saamiset	58 047 809,10	62 147 314,14
Siirtosaamiset	136 256 843,93	114 581 492,91
	311 089 143,53	326 186 273,01
Saamiset yhteensä	317 968 215,79	328 973 060,35
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitus rahamarkkinainstrumentteihin	347 991 793,89	512 807 886,21
	347 991 793,89	512 807 886,21
Rahat ja pankkisaamiset	573 259 522,49	154 543 725,36
VASTAAVAA YHTEENSÄ	12 256 643 385,92	12 047 513 213,46

Helsingin kaupungin tase

HELSINGIN KAUPUNGIN TASE

VASTATTAVAA	31.12.2013	31.12.2012
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 406 573,75	2 972 406 573,75
Arvonkorotusrahasto	1 816 724 056,12	1 821 790 542,58
Muut omat rahastot	525 504 324,43	511 432 480,53
Muu oma pääoma	729 030 699,71	729 030 699,71
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	2 748 406 388,65	2 585 233 668,79
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	159 034 447,47	138 861 262,86
	8 951 106 490,13	8 758 755 228,22
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	256 122 987,99	311 770 696,29
Vapaaehtoiset varaukset	112 150 423,08	106 857 205,82
	368 273 411,07	418 627 902,11
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	187 395 826,00	203 058 044,00
Muut pakolliset varaukset	8 403 560,11	8 470 155,55
	195 799 386,11	211 528 199,55
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	163 797 312,19	316 405 391,50
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 247 879,79	4 213 343,08
Muut toimeksiantojen pääomat	351 455 352,86	373 314 429,60
	519 500 544,84	693 933 164,18
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	0,00	100 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 277 632 960,42	988 128 452,47
Saadut ennakot	0,00	1 270 000,00
Ostovelat	16 060 000,00	27 005 000,00
Liittymismaksut ja muut velat	301 674,42	34 754 908,55
	1 293 994 634,84	1 124 153 361,02
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	100 000 000,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	120 933 294,82	113 086 107,89
Saadut ennakot	22 658 610,45	21 626 164,73
Ostovelat	179 007 828,35	185 292 873,28
Liittymismaksut ja muut velat	101 649 677,05	108 051 521,28
Siirtovelat	403 719 508,26	412 458 691,20
	927 968 918,93	840 515 358,38
Vieras pääoma yhteensä	2 221 963 553,77	1 964 668 719,40
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	12 256 643 385,92	12 047 513 213,46

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki 87 tytäryhteisöä. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös 33 alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Tilinpäätökseen on myös yhdistelty kaikki 11 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 2 yhteisyhteisöä sekä kaikki 57 osakkuusyhteisöä.

Yksityiskohtainen luettelo konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä yhteisöistä ja säätiöistä on konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

Konsernin toiminnan ohjaus

Konserniohjauksen nykyinen toimintamalli on ollut käytössä vuodesta 2004 ja sitä on täydennetty perustamalla vuoden 2009 alusta kaupunginhallituksen konsernijaosto. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt ohjauksen välineeksi Helsingin kaupungin konserniohjeen tammikuussa 2008 ja kaupunginhallituksen konsernijaosto syyskuussa 2009 johtamisen ja hallinnon keskeiset periaatteet Helsingin kaupunkikonsernissa.

Konserniohjausta on kehitetty kaupunginhallituksen 30.10.2006 päättämien kehittämislinjausten ja kaupunginvaltuuston hyväksymiin strategiaohjelmiin sisältyvän tytäryhteisöstrategian mukaisesti. Strategiaohjelman 2013–2016 mukaan kaupunkikonsernia johdetaan kokonaisuutena, konserniohjausta tehostetaan ja selkiytetään, omistajapolitiikkaa selkiytetään ja organisaatiota kehitetään asukkaiden palvelujen parantamiseksi. Kaupunkikonsernin tytäryhteisöt noudattavat hyväksytyyn strategiaohjelman peruslinjauksia.

Olellaiset konsernia koskevat tapahtumat

Jääkentäsäätiön tytäryhteisöjen kesken toteutettiin sulautumisjärjestelyjä. Helsingin Ice Sport Center Oy ja Vuosaaren Liikuntakeskus Oy sulautuivat Helsingin Liikuntahallit Oy:öön.

Helsingin Bussiliikenne Oy:ltä ostettiin yhtiön omistamat Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy:n osakkeet. Helsingin Bussiliikenne Oy:n omistusosuus yhtiöstä oli 30 prosenttia.

Voimapiha Oy:stä tuli kaupungin osakkuusyhtiö. Kaupungin omistus yhtiössä liittyy Helsingin Energia-liikelaitoksen vesivoimahankintaan Ruotsista.

Kilpailuneutraliteettiin liittyvä kuntalain muutos tuli voimaan 1.9.2013. Muutoksen myötä kunnan on annettava kilpailutilanteessa markkinoilla harjoittamansa tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (ns. yhtiöittämisvelvollisuus).

Helsingin kaupunki käynnisti kuntalain muutoksen johdosta selvitykset kilpailutilanteessa markkinoilla hoidettavien tehtävien kartoittamiseksi ja tarvittavien toimenpiteiden valmistelun. Tarkastelun piirissä on erityisesti Helsingin Energia-liikelaitoksen, Helsingin Satama-liikelaitoksen ja Palmia-liikelaitoksen toiminta.

Kuntalain siirtymäsäännöksissä yhtiöittämisvelvollisuudelle asetettiin siirtymäaika vuoden 2014 loppuun (julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisten palvelujen osalta siirtymäaika on vuoden 2016 loppuun).

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernijohto valvoo tytäryhteisöjen toimintaa ja tuloksellisuutta säännöllisesti muun muassa seurantaraporttien avulla. Raporteissa esitetään kustakin tytäryhteisöstä toiminnan ja talouden

Helsingin kaupunki

Virastot (29)

Liikelaitokset (6)

Konserniyhteisöt

Tytäryhtiöt (72)

Tytärsäätiöt (11)

Osakkuusyhteisöt (57)

Yhteisyhteisöt (2)

Kuntayhtymät (6)

kehittymistä koskevat tiedot yhteisöjen toimittamien osavuositarkastusten perusteella. Tytäryhteisöjen seurantaraportteihin sisältyvät kuvaukset tytäryhteisöjen tunnistamista riskeistä.

Kaupungin omistamien vuokra-asuntoyhtiöiden seurantaan varten kiinteistöviraston kiinteistöjen kehittämisyksikkö tuottaa seurantaraportin vuosittain. Raportin tiedot asunto-omaisuudesta, vuosikatsaukset, tunnusluvut sekä vertailutiedot ovat yksityiskohtaisia. Kiinteistöyhtiöiden ja sidosryhmien lisäksi raportti jaetaan kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, kiinteistölautakunnan, asuntolautakunnan sekä kiinteistötoimen apulaiskaupunginjohtajan käyttöön. Raportti käsitellään vuosittain kaupunginhallituksen konsernijaostossa.

Asiakkaat: kaupunkilaiset, yritykset, yhteisöt ja vierailijat

Palvelut

HELSINGIN KAUPUNKIKONSERNI

Seudulliset yhteisöt

Helsingin ja Uudenmaan
sairaanhoitopiiri (HUS)

Helsingin seudun ympäristö-
palvelut -kuntayhtymä (HSY)

Helsingin seudun liikenne
-kuntayhtymä (HSL)

Uudenmaan liitto

Oma palvelutuotanto

Virastot

Liikelaitokset

Tytärtyhteisöt

Palvelutoiminnan
tukiyhteisöt

Alueen elinvoimaisuutta
tukevat yhteisöt

Vapaassa kilpailutilanteessa
toimivat yhteisöt

Hankinnat, sopimukset,
palvelusetelit, avustukset

Palvelutuotannon
kumppanit

Helsingin kaupungin konsernituloslaskelma

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITULOSLASKELMA

1 000 euroa	01.01.–31.12.2013	01.01.–31.12.2012
Toimintatuotot	3 028 506	2 951 694
Toimintakulut	-5 378 390	-5 254 694
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	7 512	8 031
TOIMINTAKATE	-2 342 372	-2 294 969
Verotulot	2 906 348	2 759 031
Valtionosuudet	275 737	297 258
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	19 348	28 437
Muut rahoitustuotot	11 814	14 322
Korkokulut	-101 662	-112 541
Muut rahoituskulut	-3 922	-6 261
	-74 422	-76 043
VUOSIKATE	765 291	685 277
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-638 630	-621 517
Tilikauden yli- ja alipariarvot	2 005	445
	-636 625	-621 072
Satunnaiset erät	77 403	90 098
TILIKAUDEN TULOS	206 069	154 303
Tilinpäätössiirrot	-12 570	-17 518
Vähemmistöosuudet	1 071	1 520
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	194 570	138 305
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	56,3	56,2
Vuosikate/Poistot, %	119,8	110,3
Vuosikate, euroa/asukas	1 249	1 133
Asukasmäärä	612 600	604 833

Helsingin kaupungin konsernirahoituslaskelma

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNIRAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	2013	2012
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	765 291	685 277
Satunnaiset erät	77 403	90 098
Tulorahoituksen korjauserät	-92 352	-103 864
	750 342	671 511
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-1 169 955	-1 167 507
Rahoitusosuudet investointimenoihin	15 808	10 478
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	166 674	235 775
	-987 473	-921 254
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-237 131	-249 743
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-11 548	-7 480
Antolainasaamisten vähennykset	54 395	106 795
	42 847	99 315
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	848 885	263 752
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-248 301	-284 530
Lyhytaikaisten lainojen muutos	10 189	-5 717
	610 773	-26 495
Oman pääoman muutokset	5 321	7 316
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-147 557	-15 573
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 779	4 980
Saamisten muutos	5 155	-15 423
Korottomien velkojen muutos	-43 138	50 012
	-188 319	23 996
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	470 622	104 132
RAHAVAROJEN MUUTOS	233 491	-145 611
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 130 741	897 251
Rahavarat 1.1.	897 250	1 042 862
	233 491	-145 611
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien kertymä 5 vuodelta, 1000 euroa	-1 313 995	..
Investointien tulorahoitus, %	66,3	59,2
Lainanhoitokate	2,5	2,0
Kassan riittävyys (pv)	60	48

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITASE

1 000 euroa	31.12.2013	31.12.2012
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	55 587	45 706
Muut pitkävaikutteiset menot	284 204	298 562
Ennakkomaksut	3 739	5 290
	343 530	349 558
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 115 632	3 046 835
Rakennukset	5 213 067	4 960 902
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 874 158	2 814 042
Koneet ja kalusto	636 533	626 008
Muut aineelliset hyödykkeet	19 455	19 913
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	588 894	596 741
	12 447 739	12 064 441
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	226 463	169 445
Muut osakkeet ja osuudet	404 215	408 944
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0	45 895
Muut lainasaamiset	478 325	480 249
Muut saamiset	8 201	3 240
	1 117 204	1 107 773
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	391 060	418 024
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	108 113	105 333
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	34 894	21 833
Lyhytaikaiset saamiset	413 465	431 681
	448 359	453 514
Rahoitusarvopaperit	362 550	529 554
Rahat ja pankkisaamiset	768 192	367 697
VASTAAVAA YHTEENSÄ	15 986 747	15 395 894

Helsingin kaupungin konsernitase

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITASE

1 000 euroa	31.12.2013	31.12.2012
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 407
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	5 815	5 815
Arvonkorotusrahasto	1 821 643	1 828 119
Muut omat rahastot	758 782	735 497
Muu oma pääoma	734 105	734 185
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	2 191 059	2 028 685
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	194 570	138 305
	8 678 381	8 443 013
VÄHEMMISTÖOSUDET	62 135	58 177
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	479 737	507 849
Vapaaehtoiset varaukset	182 223	182 627
	661 960	690 476
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	189 169	204 969
Muut pakolliset varaukset	39 820	37 092
	228 989	242 061
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	522 150	696 671
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 365 567	3 902 442
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	86 079	97 954
	4 451 646	4 000 396
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	421 765	274 116
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	959 721	990 984
	1 381 486	1 265 100
Vieras pääoma yhteensä	5 833 132	5 265 496
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	15 986 747	15 395 894
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	58,8	59,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	92,9	86,7
Kertynyt ylijäämä, euroa	2 385 629	2 166 990
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	3 894	3 583
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 euroa	4 787 332	4 176 558
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	7 815	6 905
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	478 325	526 114
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	781	870

VUODEN 2013 TILINPÄÄTÖKSEN TUNNUSLUVUT

TILINPÄÄTÖKSEN TUNNUSLUVUT	Konserni		Kaupunki	
	2013	2012	2013	2012
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toimintatuotot toimintakuluista, %	56,3	56,2	39,0	39,3
Vuosikate, milj. euroa	765,3	685,3	472,7	439,1
Vuosikate, % poistoista	119,8	110,3	117,3	110,7
Vuosikate, euroa / asukas	1 249	1 133	772	726
Vuosikate ilman liikelaitoksia ja rahastoja, milj. euroa	..	..	170,4	153,8
Vuosikate ilman liikelaitoksia ja rahastoja, % poistoista	..	..	59,8	54,4
Vuosikate ilman liikelaitoksia ja rahastoja, euroa / asukas	..	..	278	254
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, milj. euroa	-1 314,0	..	18,9	..
Investointien tulorahoitus, %	66,3	59,2	74,5	68,1
Investointien tulorahoitus, % ilman liikelaitoksia ja rahastoja	..	..	42,4	32,2
Lainanhoitokate	2,5	2,0	4,3	3,4
Kassan riittävyys, päivää	60	48	63	46
TASEEN TUNNUSLUVUT				
Omavaraisuusaste, %	58,8	59,7	76,2	76,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	92,9	86,7	44,4	40,5
Lainakanta 31.12., milj. euroa	4 787	4 177	1 499	1 209
Lainat, euroa / asukas	7 815	6 905	2 446	1 998
Lainasaamiset 31.12., milj. euroa	478	526	1 524	1 571
Konsernin lainasaamiset 31.12., euroa / asukas	781	870	..	..
Asukasmäärä 31.12.	612 600	604 833	612 600	604 833

TUNNUSLUKIJEN LASKENTAKAAVAT

Toimintatuotot/toimintakulut = $100 \times \text{toimintatuotot} / \text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön}$.

Omavaraisuus-% = $100 \times (\text{oma pääoma} + \text{poistoero} + \text{vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot})$.

Vuosikate / poistot, % = $100 \times \text{vuosikate} / \text{poistot}$.

Rahoitusvarallisuus, euroa / asukas = $(\text{saamiset} + \text{rahoitusarvopaperit} + \text{rahat ja pankkisaamiset} - \text{vieras pääoma} + \text{saadut ennakot}) / \text{asukasmäärä, 31.12.}$

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $(\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / (\text{toimintatuotot} + \text{verotuotot} + \text{valtionosuudet})$.

Lainakanta 31.12. (milj. euroa) = $\text{vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat})$.

Lainanhoitokate = $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$.

Investointien tulorahoitus, % = $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$.

Lainasaamiset 31.12. = sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset.

Helsingin kaupunki

Kaupunginkanslia
Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 20
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihde 09 310 1641
www.hel.fi/kaupunginkanslia